

Valg af indkomstbegreb i fordelingspolitiske analyser*

- illustreret med et eksempel fra Lavindkomstkommisionens fordelingspolitiske udredningsarbejder

1. Indledning

Ved fordelingspolitiske analyser, der tilsigter at belyse fordelingen af »gevinster« eller »byrder« i forhold til analyseobjekternes velstand, opstår der et problem med hensyn til, hvorledes velfærdsbegrebet skal fastlægges. Sådanne analyser må nemlig som referencegrundlag have en bestemt basisfordeling af velfærd.

Fastlæggelse af et velfærdsbegreb må altid baseres på normer og rummer nødvendigvis et element af noget relativt og subjektivt. Mange enkelte leveforholdskomponenter som for eksempel økonomiske forhold, arbejdsforhold, boligforhold og helbredsforhold kan inddrages i begrebet. I praksis er der så mange leveforholdskomponenter, at det sjældent vil være hverken muligt eller ønskeligt at inddrage alle i sammenligninger af forskellige husstandes velfærd. Derfor må der nødvendigvis lægges normer til grund for udvælgelsen af hvilke og hvor mange leveforholdskomponenter, der for et givet formål skal betragtes som væsentlige og interessante. I praksis må der desuden tages hensyn til de typer af oplysninger, der står til ens rådighed. Derfor bliver ethvert velfærds mål altid udtryk for en større eller mindre del af den *materielle* velfærd.¹⁾

Det er en almindelig antagelse i forde-

lingspolitiske analyser, at materiel velfærd kan operationaliseres i form af et indkomstbegreb. Dermed er det ovenfor nævnte subjektivitetselement i udvælgelse og måling af leveforholdskomponenter ikke fjernet. Men givet, at velfærds målet må kvantificeres som et indkomstmål, reduceres subjektivitetselementet i praksis til fastlæggelsen af det indkomstbegreb, der anvendes som velfærds mål.

Et hyppigt anvendt mål for husstandes relative velfærd er husstandenes bruttoindkomster.⁽²⁾ Dette husstandsindkomstmål er eksempelvis blevet anvendt ved flere af Lavindkomstkommisionens fordelingspolitiske analyser. I denne artikel skal der imidlertid i det efterfølgende afsnit 2 argumenteres for, at før husstandenes bruttoindkomster giver det - set ud fra en velfærdsøkonomisk synsvinkel - »bedste« billede af de relative velfærdsniveauer, som husstandene befinder sig på, må husstandsindkomsterne tillægges værdien af forbrug af offentlige goder og serviceydelser samt differencen mellem det reale boligforbrug og det faktisk opgjorte boligforbrug. Endvidere må husstandenes bruttoindkomster korrigeres for betalte personlige skatter, for omkostninger ved indkomsterhvervelse, for transfereringsudgifter samt for forskelle i forbrug af fritid. Endelig må husstandsindkomsterne også korrigeres for forskelle i husstandenes »udgiftsbehov«, det vil sige for forskelle i samlede forbrugsudgifter, som husstandene på grund af for-

Økonomisk Institut,
Århus Universitet

skellige størrelser, sammensætninger m.m. må afholde for at opnå samme velfærdsniveau ved forbrug af markedsgoder.³⁾

I afsnit 3 redegøres der kort for, hvorledes de i afsnit 2 omtalte korrektioner af husstandsbruttoindkomster kan foretages på grundlag af datamaterialet fra Forbrugsundersøgelsen 1976.

Endvidere sammenholdes fordelingen af husstandenes bruttoindkomster med fordelingen af de korrigerede indkomstmål. Dette sker for at vurdere i hvilken udstrækning der er en sammenhæng mellem de enkelte husstandes relative positioner i de to fordelinger.

I det efterfølgende afsnit 4 anvendes de her beregnede mål for husstandenes relative velfærdsniveauer i en konkret fordelingspolitisk analyse - fordelingen af ejerboligsubsidierne. Resultatet sammenlignes med den tilsvarende analyse fra Lavindkomstkommissionen. I afsnit 5 sammenfattes endelig de væsentligste konklusioner.

2. Korrektioner af husstandsbruttoindkomster - teori

I dette afsnit skal de i afsnit 1 omtalte nødvendige korrektioner af husstandsbruttoindkomster begrundes nærmere, ligesom der kort skal redegøres for hvilke elementer af økonomisk teori, der er anvendelig i forbindelse med de omtalte korrektioner.

2.1. Korrektion for forskelle i forbrug af fritid

Husstandenes bruttoindkomster er misvisende som indikatorer for velfærd, med mindre der gøres - bl.a. - den antagelse, at den del af husstandsmedlemmernes tid, der ikke anvendes på egentligt erhvervsarbejde, er værdiløs. Bruttoindkomsterne belyser nemlig ikke, hvilke kilder husstandenes indkomster udspringer af. Det vil

sige, at det ikke belyses, om der er tale om arbejdsindkomst eller arbejdsfri indkomst, eller om indkomsten er indtjent af én eller flere husstandsmedlemmer. Indkomstmålet belyser heller ikke hvor mange arbejdstimer, der er præsteret for en given arbejdsindkomst.

I praksis er det urealistisk at antage, at den del af husstandsmedlemmernes tid, der ikke anvendes på egentligt erhvervsarbejde, er værdiløs for husstandsmedlemmerne. Alternativerne til at anvende tiden på erhvervsarbejde er at holde fri og/eller producere tjenester i hjemmet. Begge dele må antages almindeligvis at have en positiv effekt på husstandenes velfærd. For personer der ufrivilligt befinder sig i en uligevægtssituation med hensyn til arbejdsudbud og anden anvendelse af tid, kan fritid dog tænkes at blive et negativt gode. Dette gælder for eksempel for arbejdsløse og syge.

Denne problemstilling diskuteres dog ikke nærmere i det følgende. Her beregnes værdien af de enkelte husstandsmedlemmers til rådighed værende tid nemlig principielt som den maksimale potentielle mængde goder (udtrykt i kr.), som tiden kan transformeres til ved udførelse af erhvervsarbejde eller arbejde i hjemmet, uden hensyntagen til den subjektive værdi som husstandsmedlemmerne tillægger disse potentielle godemængder. En sådan værdisættelse af tid gør det principielt muligt objektivt at sammenligne den velfærdsmæssige værdi af forskellige personers til rådighed værende tid.

Som udgangspunkt for en velfærdssammenligning mellem husstande baseret på indkomster må det således anses for nødvendigt at omregne husstandenes bruttoindkomster til potentielle indkomster, der ud over husstandenes almindeligt opgjorte bruttoindkomster også indbefatter værdien af den tid, som husstands-

medlemmerne ikke bruger på erhvervsarbejde.

Spørgsmålet er herefter, hvorledes den tid, der ikke anvendes på erhvervsarbejde, kan værdisættes? Der er i den økonomiske litteratur diskuteret tre forskellige metoder, der kan anvendes til denne værdisættelse:

En metode - markedsprismetoden - består i at fastsætte værdien af husstandenes produktion af goder og tjenesteydelser til de priser, husstanden skulle have betalt, hvis de i hjemmet producerede varer og tjenester skulle have været købt på markedet. Ud over at fastslå hvad der rent faktisk er husholdningsproduktion, er en sådan metode uhensigtsmæssig, hvor der er hjørneløsninger, dvs. hvor husstandene ikke køber de pågældende goder på markedet. I sådanne tilfælde vil anvendelse af markedsprismetoden medføre, at husstandens produktion værdisættes til priser, der af husstanden er blevet forkastet som et sandt mål for dens produktivitet. Husstanden kunne have købt de hjemmeproducerede ydelser, men foretrak ikke at gøre det. Enten fordi den fandt priserne for høje eller kvaliteten for lav i forhold til den kvalitetsjusterede pris, som den selv kunne producere goderne til. For at bestemme værditilvæksten ved husholdningsproduktion måtte endelig forbruget af markedsgoder fratrækkes, og i praksis er det ikke muligt at observere denne værdi. Det bemærkes endelig, at markedsprismetoden ikke kan anvendes til værdisættelse af de forbrugte mængder af fritid.

En anden metode - alternativomkostningsmetoden - består i at fastsætte såvel værditilvæksten ved husholdningsproduktion som værdien af den forbrugte fritid, som den efter-skat lønindkomst husstandsmedlemmerne går glip af ved at udføre husligt arbejde henholdsvis ved at

holde fri i stedet for at udføre erhvervsarbejde.

En sådan metode er i praksis let at anvende, men teoretisk set ikke helt tilfredsstillende. Problemet er at fastsætte alternativomkostningerne. Det er således ikke givet, at alternativomkostningerne er den løn, der svarer til lønnen for en person med samme køn, alder, uddannelse m.m., idet det kan være relativt bedre anlæg for hjemmearbejde end for erhvervsarbejde, der gør, at nogle er hjemmearbejdende, mens andre har erhvervsarbejde.

En tredje metode til bedømmelse af alternativværdien af den tid, der bruges på husholdningsproduktion og fritid, tager udgangspunkt i den nyere velfærdsøkonomiske teori om husholdningsproduktion. I denne teori opereres der med en tredeling af personers tidsanvendelse; nemlig en anvendelse af tid på erhvervsarbejde, husligt arbejde og fritid. Baggrunden for denne opdeling af tidsanvendelsen er en antagelse om, at der eksisterer en husholdningsproduktionsfunktion, der angiver en sammenhæng mellem inputs i form af tid og markedsgoder og outputs i form af husstandsproducerede goder, der igen afkaster nytte til husstandens medlemmer.

Selv om det i princippet er muligt at estimere sådanne husholdningsproduktionsfunktioner, må det betvivles, at det på grundlag af sådanne bliver muligt at bestemme værdien af husholdningsproduktionen eksakt. Af væsentlige problemer kan nævnes problemerne ved i praksis at fastslå hvad der er inputs og outputs ved husholdningsproduktion, og en nødvendig, men urealistisk antagelse om, at tid bruges på enten produktion eller »forbrug af fritid« - men altså ikke til begge dele samtidig. Hertil kommer, at for husstande med flere husstandsmedlemmer bliver det rent teknisk yderst vanskeligt at esti-

mere husholdningsproduktionsfunktioner.

Det er således ikke muligt på grundlag af foreliggende teori entydigt at afgøre, hvordan værdisættelsen af den del af husstandsmedlemmernes tid, der ikke anvendes på erhvervsarbejde, bør foretages. I praksis vil det dog nok være plausibelt at antage, at anvendelse af alternativomkostningsmetoden kan give rimeligt tilfredsstillende skøn over de enkelte husstandes potentielle indkomster: Eksempelvis vil det typisk gælde, at den hjemmeproduktion (børnepasning, rengøring, dele af madlavning m.m.), der udføres af kvinden i husstande, hvor hun er hjemmegående, vil være modsvaret af forbrug af næsten identiske og nært substituerende markedsgoder og -ydelser i husstande, hvor kvinden er udearbejdende. Et groft skøn over værdien af denne produktion kan fås ved anvendelse af alternativomkostningsmetoden.

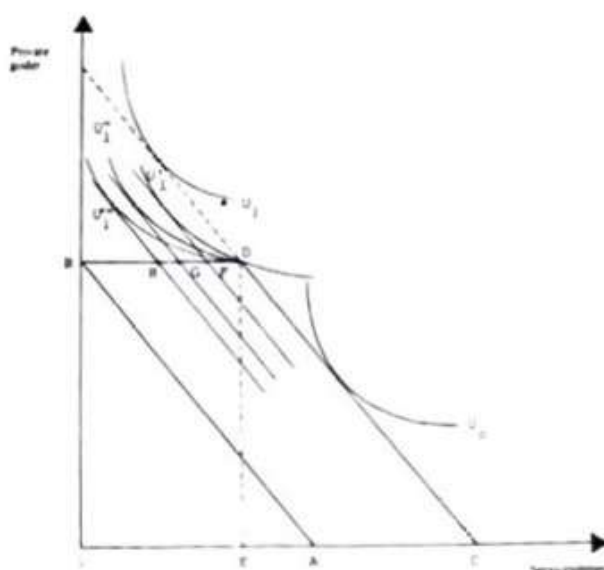
2.2. Korrektion for forbrug af offentlige goder og serviceydelser

De enkelte husstande forbruger ud over markedsindkøbte og hjemmeproducerede goder også en række offentlige serviceydelser (ydelser der er individualiserbare, og som i princippet kunne købes på et marked) og offentlige goder (ydelser der af natur ikke kan købes på et marked). Forbruget af disse serviceydelser og goder må antages at være meget uensartet for de enkelte husstande, og for at belyse husstandenes relative velfærdsniveauer synes det derfor også nødvendigt at indregne en værdi af dette forbrug i husstandenes potentielle indkomster.

En værdisættelse af forbruget af offentlige goder og serviceydelser giver imidlertid anledning til betydelige teoretiske problemer. De enkelte husstandes forbrug af *offentlige goder* er ikke under-

lagt nogen begrænsninger, og på grund af manglende kendskab til husstandenes præferencer for disse goder, synes det ikke at være muligt at foretage nogen »korrekt« værdisættelse af dette forbrug. En mulig, men meget arbitrær og helt teoriløs værdisættelse af forbruget består i blot at beregne det offentliges gennemsnitlige udgift pr. husstand.

Heller ikke forbruget af *offentlige serviceydelser* kan værdisættes uden kendskab til husholdningernes præferencer for sådanne ydelser. For serviceydelser, der i bestemte mængder stilles til rådighed for den enkelte husstand (f.eks. undervisning, hospitalsophold, daginstitutionsp-ladser), er det dog, jfr. nedenstående figur 1, i princippet muligt at beregne en ækvivalerende værdi af de offentlige ydelser.⁴⁾



I en situation uden offentlige serviceydelser afgrænses husstandens budgetmulighedsområde af linien OAB. Tilbyder det offentlige nu husstanden gratis serviceydelser, der ikke kan omsættes, af omfanget AC, afgrænses budgetmulighedsområdet af OCDB. For en husstand, der efter indførelsen af de offentlige gratisydelser har et forbrug af serviceydelser ud over OE, dvs. hvis husstandens præferencer for serviceydelser og private goder re-

præsenteres af for eksempel U_0 , bliver værdien af de gratisydelser, som husstanden modtager fra det offentlige, AC. Husstanden er således indifferent mellem at modtage offentlige serviceydelser med en fremstillingsværdi på AC eller et kontantbeløb af samme størrelse. Men hvis husstandens præferencer repræsenteres ved U'_1 , bliver den ækvivalerende værdi af serviceydelserne mindre end AC. Afhængig af om præferencerne repræsenteres af U'_1 , U''_1 eller U'''_1 bliver den ækvivalerende værdi af gratisydelserne BF, BG eller BH.

Det må derfor konkluderes, at for husstande, der kun bruger serviceydelser, i det omfang disse stilles gratis til rådighed af det offentlige, vil en værdisættelse af serviceydelserne til fremstillingspris bevirke, at det værdisatte forbrug af serviceydelser ikke er sammenligneligt med husstandens øvrige forbrug. Denne manglende sammenlignelighed fremkommer derved, at udbetaling af en kontantydelse til husstanden i stedet for ydelse af gratis serviceydelser (til samme fremstillingsomkostninger), ville bringe husstanden op på et højere velfærdsniveau end det velfærdsniveau, der opnås ved ydelse af serviceydelser.

Det er derfor - på samme måde som ved værdisættelsen af den forbrugte fritid - ikke muligt at anvise en teoretisk korrekt metode til værdisættelse af forbruget af offentlige goder og tjenesteydelser. Ved værdisættelsen af forbrugt fritid er det muligt at argumentere for, at det kan være rimeligt at anvende en alternativomkostningsmetode. Det synes derimod ikke tilsvarende at være muligt at argumentere for, at for eksempel en omkostningsværdisættelse af forbrug af offentlige goder og serviceydelser kan antages at give »rimeligt tilfredsstillende« korrektioner af husstandsindkomsterne.

2.3. Korrektion af boligforbrug

De boligudgifter, der udgør en del af ejerbolighusstandenes samlede forbrugsudgifter, vil typisk ikke afspejle disse husstandes forbrug af boligudgifter. En ejerbolighusstands boligudgift vil være afhængig af, hvornår husstanden har anskaffet boligen samt af dennes belåning. For at få et udtryk for en ejerbolighusstands forbrug af boligudgifter, der er uafhængig af, hvornår boligen er anskaffet, og hvordan den er belånt, synes det nødvendigt at beregne et udtryk for det reale boligforbrug.

Det reale boligforbrug kan opgøres som summen af driftsomkostninger ved boligen,⁵⁾ og værdien af de boligudgifter som boligen afkaster. Disse boligudgifter må værdisættes til det beløb, der kunne opnås ved salg af de pågældende ydelser til markedspriser. Fastsættelsen af markedspriser på ejerboligudgifter er imidlertid forbundet med en betydelig usikkerhed, idet sådanne ydelser kun i meget begrænset omfang omsættes på et marked.

Differencen mellem den enkelte ejerbolighusstands beregnede reale boligforbrug og de faktisk opgjorte boligudgifter (incl. driftsomkostninger) må tillægges ejerbolighusstandens potentielle indkomst, for at denne kan afspejle det velfærdsniveau, som husstanden befinder sig på.

For husstande, der bor i en lejebolig, kan det reale boligforbrug opgøres som de afholdte boligudgifter plus de subsidier, der ydes til disse husstandes boligforbrug. Størrelsen af det direkte lejeboligsubsidium, der ydes i form af boligsikring, kan umiddelbart opgøres. Derimod er det kun med en meget betydelig unøjagtighed muligt at skønne over størrelsen af de indirekte subsidier, som fremkommer i form af den omkostningsbestemte husleje og rentesikringsordningen m.m.

For at også lejebolighusstandenes po-

tentielle indkomster kan afspejle de velfærdsniveauer, som husstandene befinder sig på, er det derfor nødvendigt at lægge de direkte og de indirekte subsidier, der ydes til de enkelte husstandes boligforbrug, til de pågældende husstandes potentielle indkomster.

2.4. Korrektion for omkostninger ved indkomsterhvervelse, transfereringsudgifter og personlige skatter

Ved en vurdering af husstandes relative velfærdsniveauer på grundlag af husstandsbruttoindkomster opstår der endvidere en komplikation derved, at der almindeligvis er forbundet en række omkostninger med erhvervelse af en given bruttoindkomst.

Disse omkostninger kan for eksempel være udgifter til transport til og fra arbejde samt eventuelle ekstra udgifter til for eksempel beklædning og fødevarer, der måtte være forbundet med erhvervelsen af bruttoindkomsten. Endvidere må der fra bruttoindkomsterne trækkes transfereringsudgifter såsom renter, underholdsbidrag, udgifter til velgørenhed m.v.

De beregnede potentielle indkomster må korrigeres herfor, da de dele af de potentielle indkomster, der modsvares af dels husstandenes omkostninger ved indkomsterhvervelsen og dels de nævnte transfereringsudgifter, ikke er til rådighed for anskaffelse af markedsgoder. Der kan dog - jfr. ovenfor - være tale om, at omkostningerne består af udgifter til forbrug af for eksempel ekstra transportydelser, men et sådant forbrug kan principielt ikke henregnes til husstandenes »privatforbrug«.

Også udformningen af skattesystemet medvirker i praksis til at komplicere forholdet mellem husstandens potentielle

indkomst og dens potentielle velfærdsniveau. Således som indkomstskattesystemet er opbygget i Danmark - og formentlig også i alle andre lande med et lignende indkomstskattesystem - beskattes kun den del af husstandenes potentielle indkomster, der optræder som bruttoindkomster, og der er endvidere indbygget en lang række fradragsordninger i skattesystemet.

Med mindre forbruget af offentlige goder og serviceydelser indregnes i husstandenes velfærd, og det samtidig antages, at for alle husstande ækvivalerer den velfærd, der opnås ved forbrug af offentlige serviceydelser, den velfærd der »mistes« ved betaling af indkomstskat, må det konkluderes, at indkomstskattesystemet forvrider billedet af, hvilke velfærdsniveauer husstandene kan opnå, givet deres potentielle indkomster. Også betaling af formueskatter afstedkommer en sådan forvridding.

Det bemærkes, at der ved potentielle disponible indkomster i det følgende forstås potentielle indkomster, hvorfra der er trukket betalte personlige skatter, omkostninger, der eventuelt er forbundet med indkomsterhvervelsen samt alle transfereringsudgifter.

2.5. Korrektion for forskelle i »udgiftsbehov«

En række forhold i de enkelte husstande må antages at have betydning for størrelsen af den materielle velfærd, der kan associeres med en given kombination af markedsgoder og fritid. For det første antages antallet af husstandsmedlemmer i husstanden, husstandsmedlemmernes køn og alder samt eventuelt andre husstands-karakteristika for den pågældende husstand at være af betydning. Dette skyldes, at mængden af de tjenester, som et mar-

kedsgode eller en vis mængde fritid afkaster, ikke kan opgøres absolut, men må ses i forhold til, hvor mange, og hvilke personer, der skal dele forbruget af de pågældende tjenester.

Hertil kommer, at en række goder er at betragte som helt eller delvist fælles goder i husstandene. For et sådant gode vil et husstandsmedlems forbrug af godet ikke reducere den mængde af godets tjenester, der samtidig kan forbruges af andre husstandsmedlemmer. Som eksempler på sådanne goder kan nævnes elektrisk lys, varme, TV og kunstgenstande.

Ved forbrug af visse goder kan der være tale om stordriftsfordele. Ved f.eks. fødevareforbrug er der ofte et vist uundgåeligt spild. Hvis dette spild antages at stige mindre end proportionalt med forbruget, forekommer der således stordriftsfordele i fødevareforbruget.

I husstande med mange husstandsmedlemmer kan der endelig eksistere en række omkostningsforøgende forhold; for eksempel i form af relativt større transportudgifter til transport til fritidsaktiviteter.

Hvis husstandenes potentielle disponible indkomster skal omregnes til en indexering af de velfærdsniveauer, som husstandene har mulighed for at realisere, vil det derfor være nødvendigt at kende de enkelte husstandes transformationsfunktioner fra markedsgoder og fritid til velfærd meget detaljeret. Eller udtrykt lidt mere populært: det vil være nødvendigt at vide, hvor meget velfærd de enkelte husstande kan få ud af at forbruge deres potentielle indkomster, heri indbefattet deres fritid.

I praksis vil kendskab til enkelthusstandes transformationsfunktioner næppe være hverken særlig interessant eller anvendelig. Men det er derimod af åbenbar interesse at kende de generelle træk ved

transformationen fra markedsgoder og fritid til nytte i husstande med forskellige størrelser og andre karakteristika.

Et indblik i transformationsprocessen fra de forbrugte mængder af goder og fritid til velfærd kan fås ved beregning af en indkomstækvivalensskala. En sådan skala angiver, hvor store udgifter husstande med forskellige størrelser, sammensætninger m.m. må afholde, for at husstandene kan opnå samme velfærdsniveau ved forbruget af markedsgoder.

Beregninger af indkomstækvivalensskalaer bygger på en antagelse om, at alle husstande har samme præferencer for »udgiftsbehovs-korrigerede« mængder af markedsgoder; det vil sige for mængder af markedsgoder, der er korrigeret for det forhold, at husstandene på grund af forskellige størrelser, sammensætninger m.m. må forbruge forskellige mængder af den enkelte vare for at opnå samme velfærdsniveau ved forbruget af den pågældende vare. Denne antagelse gør det muligt at bestemme den velfærd, som de enkelte husstande opnår ved forbruget af markedsgoder, ved hjælp af en husstandsnyttefunktion. En sådan funktion angiver en sammensætning mellem de forbrugte »udgiftsbehovs-korrigerede« mængder af forskellige markedsgoder og den velfærd, som husstandene opnår herved.

Endvidere bygger beregninger af indkomstækvivalensskalaer på en antagelse om, at de enkelte husstande sammensætter deres forbrug af markedsgoder på en sådan måde, at den velfærd der opnås herved, bliver størst mulig.

Efter beregningen af en indkomstækvivalensskala er det ved en simpel deflatering af husstandenes potentielle disponible indkomster med den beregnede indkomstækvivalensskala i princippet muligt at omregne husstandenes potenti-

elle disponible indkomster til indkomstmål, der belyser de relative velfærdsniveauer, som husstandene har mulighed for at realisere; *givet* deres potentielle disponible indkomster.

I forbindelse med denne indkomstdeflatering kan den del af de potentielle disponible indkomster, der består af en beregnet værdi af fritid, hævdes at udgøre et problem: Der kan argumenteres for, at fritid er et fælles gode, således at den velfærd, som husstandene opnår ved forbrug af fritid, er uafhængig af f.eks. hvor mange børn, der er i husstanden. Dette gælder eksempelvis for den fritid, der bruges til at se TV og på havearbejde. Men omvendt kan der argumenteres for, at den velfærd, som husstanden opnår af fritid, der bruges på f.eks. vask, rengøring og indkøb, vil være afhængig af husstandenes størrelse m.m. Det synes derfor rimeligt at korrigere husstandenes forbrug af fritid for forskelle i husstandsstørrelse m.m. på samme måde, som husstandenes øvrige indkomster korrigeres herfor.

3. Korrektioner af husstandsbruttoindkomster - empiri

I datamaterialet fra Forbrugsundersøgelsen 1976 er der indeholdt oplysninger om bruttoindkomsterne for samtlige 2.808 husstande, der indgik i undersøgelsen. Som et led i nærværende undersøgelse er det forsøgt at foretage de i afsnit 2 diskuterede korrektioner af husstandsbruttoindkomsterne. Det bemærkes dog, at det ikke er forsøgt at korrigere husstandsindkomsterne for husstandenes forbrug af offentlige goder og serviceydelser. Dette skyldes dels de i afsnit 2 omtalte problemer med at foretage en blot nogenlunde tilnærmelse til en teoretisk korrekt værdisættelse af forbruget af individuali-

serbare offentlige serviceydelser, og dels at husstandenes forbrug af en lang række offentlige goder ikke er belyst i datamaterialet.

3.1. Beregningsmetode

Konkret er de omtalte korrektioner foretaget på følgende måde:

Korrektionen for forskelle i forbrug af fritid er foretaget på grundlag af et skøn over de enkelte voksne husstandsmedlemmers arbejdstid, idet denne ikke er belyst direkte i datamaterialet. I de tilfælde, hvor arbejdstiden er skønnet til at være nul eller ganske få timer årligt, er der tillagt husstandsmedlemmets indkomst et beløb, der svarer til den gennemsnitlige lønindtægt for personer med den pågældende erhvervsstatus. For husstandsmedlemmer, hvor det er skønnet, at arbejdsindsatsen svarer til »halvtid«, er der til indkomsten lagt 50% af den gennemsnitlige lønindtægt for personer med den pågældende erhvervsstatus. Værdien af fritiden for henholdsvis personer, der er ude af erhverv og pensionister, er arbitrært fastsat til 100% henholdsvis 75% af den gennemsnitlige lønindtægt for ufaglærte arbejdere.

Ved beregningen af ejerbolighusstandenes reale boligforbrug er der på grundlag af beregninger foretaget af Søndergaard (Søndergaard, 1978, p. 36 ff) gjort den antagelse, at markedsprisen på boligydelse i 1976 var 7% af boligernes kontantværdi. Korrektionen af ejerbolighusstandenes potentielle indkomster for det reale boligforbrug er herefter foretaget ved, at disse husstandes boligforbrug er beregnet som driftsomkostninger plus 7% af boligernes kontantværdi.

Lejeboligsubsidiet, der indgår i lejebolighusstandenes potentielle indkomster, er beregnet som den boligsikring, de enkelte

husstande har modtaget i løbet af 1976. Det er således ikke forsøgt at skønne over størrelsen af de indirekte lejeboligsubsidier, der fremkommer bl.a. via rentesikring og omkostningsbestemt husleje.

Korrektionen for betalte personlige skatter samt for transfereringsudgifter, renteudgifter, underholdsbidrag m.m., er foretaget på den måde, at husstandens disponible indkomst er beregnet som husstandens årsforbrug plus dens opsparing. Det er ikke muligt på grundlag af det anvendte datamateriale at korrigere husstandsindkomsterne for omkostningerne ved indkomsterhvervelse.

Endelig er der beregnet en indkomstækvivalensskala på grundlag af en antagelse om, at den velfærd som husstandene opnår ved forbrug af forskellige markeds-goder, kan udtrykkes ved en såkaldt Stone-Geary nyttefunktion, jfr. iøvrigt Sørensen (1982).

3.2. Beregningsresultater

Betragtes først de beregnede udgifter, som de enkelte husstande må afholde for at opnå samme velfærdsniveau, er det karakteristisk, at der er endog meget store forskelle mellem disse udgifter: Hver husstand er beskrevet med hensyn til følgende karakteristika: Antallet af børn (opdelt på tre aldersintervaller), antal voksne husstandsmedlemmer, antal erhvervsaktive, kernepersonens (dvs. typisk mandens) alder, husstandens erhvervsstatus (lønmodtagerhusstand, »selvstændig« husstand eller anden husstand), bopælsområde (område 1: hovedstadsområdet, område 2: større byer i øvrigt, område 3: landområder og mindre byer) samt ejerforholdet til husstandens bolig (ejerbolig eller lejebolig). Udgiftsbehovet er sat til 100 for en husstand med følgende karakteristika: 2 børn (et mellem 2 og 11 år og et over 12 år), 2 voksne husstandsmedlemmer der

Tabel 1. Husstandskarakteristika og indkomstækvivalenstal for udvalgte husstandstyper.

Husstand nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Antal børn 0-1 år	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Antal børn 2-11 år	1	2	0	0	2	0	2	0	0	0	3	0	0	1	0
Antal børn 12 + år	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	1	0	0
Antal voksne husstandsmedlemmer	2	2	2	1	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	1
Antal erhvervsaktive	2	1	2	0	1	1	2	0	0	1	2	1	1	2	0
Alder af kerneperson															
-35 år			x				x							x	
Alder af kerneperson															
35-54 år	x	x			x					x	x		x		
Alder af kerneperson															
55-64 år						x									
Alder af kerneperson															
65 + år				x				x	x			x			x
Lønmodtagerhusstand	x		x		x		x				x	x		x	
Selvstændig husstand		x				x				x			x		
Anden husstand				x				x	x						x
Bopælsområde 1			x				x	x	x		x			x	x
Bopælsområde 2	x			x									x		
Bopælsområde 3		x			x	x				x		x			
Ejerbolig	x	x	x		x	x				x	x		x		
Lejebolig				x			x	x	x			x		x	x
Indkomstækvivalenstal	100	41	112	57	82	51	110	77	87	21	131	62	44	109	77

begge er erhvervsaktive, kernepersonens alder mellem 35 og 54 år, lønmodtager-husstand, bopælsområde 2 og ejerbolig. Herefter er de øvrige husstandes beregnede udgiftsbehov omregnet til procenter af ovennævnte husstandstypes udgiftsbehov. I nedenstående tabel 1 er der vist eksempler på forskellige husstandstypers udgiftsbehov.

Blandt de her illustrerede husstandstyper varierer de udgifter, som husstandene må afholde for at opnå samme nytteniveau, fra ca. 20% til ca. 130% af de udgifter som den ovenfor nævnte husstandstype må afholde. Dette vil med andre ord sige, at de husstande, der har de største udgiftsbehov, har et udgiftsbehov, der er ca. 6-7 gange så stort som udgiftsbehovet for husstande med de mindste behov.

Ses herefter på de beregnede deflaterede potentielle disponible indkomster, der kan tolkes som udtryk for de enkelte husstandes relative velfærdsniveauer, synes det hensigtsmæssigt at sammenligne disse med husstandenes faktiske bruttoindkomster. Herved bliver det muligt at vurdere, i hvilken udstrækning bruttoindkomsterne giver et »korrekt« billede af husstandenes *relative* velfærdsniveauer. På grund af datamaterialets størrelse er det dog ikke muligt at angive sammenhørende værdier af de enkelte husstandes deflaterede potentielle disponible indkomster og bruttoindkomster. Sådanne talsammenligninger ville formentlig heller ikke i sig selv være særlig interessante. Derimod er det på en relativ enkel måde muligt at analysere og angive, hvorledes husstande i forskellige bruttoindkomstintervaller gennemsnitligt er stillet med hensyn til deflateret potentiel disponibel indkomst i forhold til, hvorledes de gennemsnitligt er stillet med hensyn til faktisk bruttoindkomst. Ligeledes er det muligt at beregne spredningen på de deflate-

rede indkomster inden for hvert enkelt bruttoindkomstinterval.

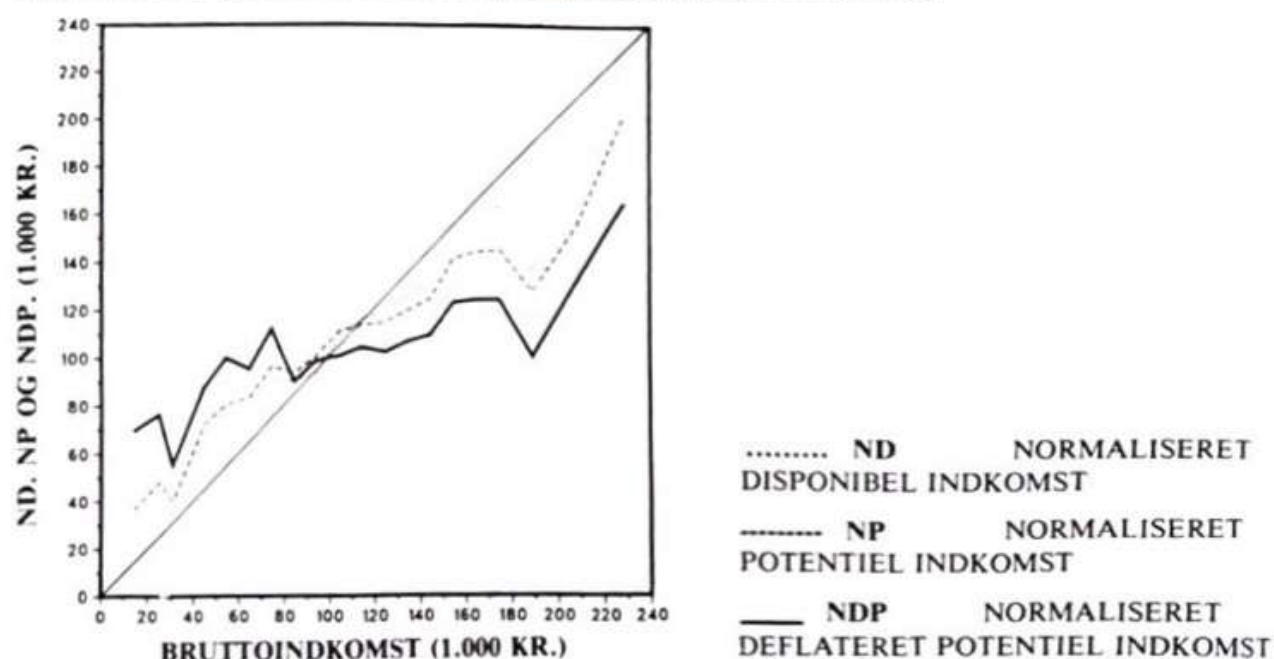
Sammenligningen af fordelingen af bruttoindkomster og fordelingen af de deflaterede potentielle disponible indkomster er konkret foretaget på følgende måde: Først er husstandene sorteret efter størrelsen af deres bruttoindkomster. Den enkelte husstands potentielle disponible indkomst er derefter divideret med husstandens indkomstækvivalenstal. De deflaterede potentielle disponible indkomster er dernæst normaliseret således, at middelværdien af samtlige normaliserede og deflaterede potentielle disponible indkomster svarer til middelværdien af samtlige husstandes bruttoindkomster.

Antag nu, at alle husstande har samme relative placering i den deflaterede potentielle disponible indkomstfordeling som i bruttoindkomstfordelingen. Så vil det gælde, at hvis husstandenes deflaterede og normaliserede potentielle disponible indkomster plottes mod husstandenes bruttoindkomster, så vil alle plot ligge på en 45-graders linie.

På grund af datamaterialets størrelse er det i praksis ikke muligt at lave plot-diagrammer. I stedet er der for samtlige husstande i hver 10.000 kr.'s bruttoindkomstinterval beregnet den gennemsnitlige bruttoindkomst, den gennemsnitlige deflaterede og normaliserede potentielle disponible indkomst og endelig spredningen på de deflaterede og normaliserede potentielle disponible indkomster. En fuldstændig analog beregning er foretaget for husstandenes ikke-deflaterede disponible indkomster samt for de ikke-deflaterede potentielle disponible indkomster.

I figur 2 er det omtalte diagram vist. De beregnede gennemsnitsværdier, der ligger til grund for figuren, samt sprednings-

Figur 2. Korrigerede indkomster plottet mod bruttoindkomster



Tabel 2

Bruttoindkomst- interval (kr.)	Antal hus- stande	Middelværdi i 1.000 kr. af				Standardafvigelse i 1.000 kr. på		
		Brutto- ind- komst	ND	NP	NDP	ND	NP	NDP
0- 19.999	75 ¹⁾	14.4	25.6	36.6	69.5	39.0	46.3	81.6
20.000- 29.999	119	25.2	38.6	48.0	76.1	56.5	53.9	115.1
30.000- 39.999	109	31.1	33.6	39.9	55.0	136.5	120.1	162.3
40.000- 49.999	177	45.1	67.7	72.1	87.4	42.6	41.6	61.1
50.000- 59.999	146	54.9	74.5	80.5	99.7	45.7	43.1	66.1
60.000- 69.999	152	65.0	75.3	83.3	95.1	40.9	41.1	65.8
70.000- 79.999	138	75.0	90.4	96.2	111.9	96.4	84.7	160.4
80.000- 89.999	170	85.0	90.4	93.7	90.0	44.9	42.5	43.2
90.000- 99.999	135	94.5	93.6	100.5	98.6	48.9	48.9	53.7
100.000-109.999	149	105.4	108.6	111.3	100.8	51.3	50.7	49.3
110.000-119.999	136	114.7	115.6	113.4	104.1	53.0	51.2	63.4
120.000-129.999	117	124.9	120.3	114.5	102.0	69.5	63.7	63.7
130.000-139.999	85	135.3	125.4	119.8	106.6	76.6	69.4	85.7
140.000-149.999	91	144.8	133.2	124.3	109.1	77.7	70.4	63.5
150.000-159.999	73	155.1	151.4	141.3	122.7	60.5	60.5	62.9
160.000-169.999	70	165.0	158.4	143.8	123.9	51.4	45.0	68.6
170.000-179.999	40	175.2	163.4	144.8	123.7	59.8	50.4	53.8
180.000-189.999	83	189.5	136.2	127.3	100.0	298.2	257.3	169.9
200.000-219.999	61	208.8	166.2	155.0	131.7	92.7	80.3	73.5
220.000-239.999	34	228.9	228.1	202.1	164.3	107.1	93.4	107.4
240.000-	52	334.4	266.7	245.4	231.8	229.2	193.6	272.3
Alle husstande	2.212	101.9 ²⁾	101.9	101.9	101.9	104.9	91.9	101.7

Anm.: I de beregninger, der ligger til grund for figur 2 og tabel 2 indgår ikke alle husstande, der deltog i Forbrugsundersøgelsen 1976. Af praktiske grunde indgår kun 2.212 af de ialt 2.808 husstande. Jfr. i øvrigt Sørensen (1982).

Noter: 1) Incl. 2 husstande med negativ bruttoindkomst

2) Spredningen på bruttoindkomsterne er for alle husstande 66.100 kr.

tallene, findes anført i den efterfølgende tabel 2.

Af figur 2 og tabel 2 fremgår det, at de enkelte husstande langt fra har samme relative placering i bruttoindkomstfordelingen og i den normaliserede deflaterede potentielle disponible indkomstfordeling, der er angivet ved den fuldt optrukne kurve. Inden for hvert enkelt bruttoindkomstinterval er spredningen på de deflaterede potentielle disponible indkomster meget betydelig.

Det er imidlertid særlig bemærkelsesværdigt, at for bruttoindkomstgrupper, der ligger under den gennemsnitlige bruttoindkomst på 101.900 kr. for samtlige husstande, er den gennemsnitlige normaliserede og deflaterede potentielle disponible indkomst væsentligt højere end den gennemsnitlige bruttoindkomst. For bruttoindkomstgrupper, der ligger over den gennemsnitlige bruttoindkomst på 101.900 kr., er den gennemsnitlige normaliserede deflaterede potentielle disponible indkomst omvendt lavere end den gennemsnitlige bruttoindkomst.

Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at de laveste bruttoindkomster gennemsnitligt er relativt bedst stillet med hensyn til deflateret potentiel disponibel indkomst, næstbedst med hensyn til potentiel indkomst, tredjebedst med hensyn til disponibel indkomst, mens de gennemsnitligt er relativt dårligst stillet med hensyn til bruttoindkomst. Modsat er de højeste bruttoindkomstgrupper gennemsnitligt relativt bedst stillet med hensyn til bruttoindkomst, næstbedst med hensyn til disponibel indkomst, tredjebedst med hensyn til potentiel disponibel indkomst, mens de er relativt dårligst stillet med hensyn til deflateret potentiel disponibel indkomst.

Endelig er der beregnet en korrelationskoefficient mellem husstandenes brut-

toindkomster og de deflaterede potentielle indkomster. Denne er på 0,26.

Det skal afslutningsvis bemærkes, at der også er lavet beregninger, hvor fritiden for pensionister og personer der er ude af erhverv er værdsat med andre beløb end de her anvendte. Disse alternative beregninger resulterer for et antal enkelthusstande i absolutte forskelle mellem de beregnede velfærdsudtryk. Derimod udviser de forskellige beregninger kun yderst beskedne forskelle med hensyn til de her betragtede husstandsgrupperes gennemsnitlige *relative* velfærdsniveauer.

De her foretagne beregninger synes derfor at indikere, at husstandenes bruttoindkomster giver et misvisende billede af husstandenes relative velfærd. De foretagne korrektioner af husstandsbruttoindkomsterne peger endvidere i retning af, at der sker en systematisk og betydelig overvurdering af »de riges« gennemsnitlige relative velfærd, når »de rige« defineres som husstande med bruttoindkomster over samtlige husstandes gennemsnitlige bruttoindkomst. Tilsvarende undervurderes den gennemsnitlige relative velfærd for »de fattige«, når disse defineres som husstande med bruttoindkomster under samtlige husstandes gennemsnitlige bruttoindkomst.

4. Boligsubsidier for ejerbolig-husstande på forskellige indkomst- og velfærdsniveauer

Herefter skal det med et konkret eksempel illustreres, hvad det i forbindelse med fordelingspolitiske analyser betyder at anvende de her beregnede korrigerede indkomstmål i stedet for husstandsbruttoindkomster som udtryk for de velfærdsniveauer, husstandene befinder sig på. Som illustrativt eksempel er valgt et centralt resultat fra en af Lavindkomstkom-

missionen offentliggjort analyse af boligsektorens fordelingsmæssige virkninger. Analysen er udarbejdet af Hans Skifter Andersen og Jens Bonke, og der refereres i det følgende til den med A & B⁶⁾.

Først redegøres der i punkt 4.1. for, hvad der kan forstås ved, og hvordan det er muligt at beregne ejerboligsubsidier. Derefter præsenteres i punkt 4.2. de af A & B beregnede gennemsnitlige boligsubsidier for husstande i forskellige bruttoindkomstintervaller. Endvidere præsenteres boligsubsidier, der her er beregnet på en måde, der i princippet svarer til A & B's beregningsmetode. Endelig præsenteres i punkt 4.3. beregnede boligsubsidier for husstande, der er grupperet efter størrelsen af de beregnede velfærdsudtryk.

Såvel A & B's beregninger som de her gennemførte beregninger bygger på datamaterialet fra Forbrugsundersøgelsen 1976.

4.1. Opgørelse og beregning af ejerboligsubsidier

Det forhold, at ejerboligernes afkast af boligydelse i forbindelse med opgørelsen af skattepligtige indkomster fastsættes til en værdi, der ligger under såvel det beløb, der kunne opnås i lejeindtægt af ejerboligene, som det afkast der kunne opnås ved at anbringe en tilsvarende formue i andre aktiver, betyder, at ejerbolighusstandene indirekte får et tilskud fra det offentlige.

Rentefradragsretten kan derimod ikke betragtes som et specifikt ejerboligtilskud: Den skattemæssige behandling af renteindtægter og -udgifter giver fordele for debitorer derved, at inflationskomponenten i renten er fradragsberettiget, mens det er muligt at placere en formue i aktiver, hvor en del af afkastet enten slet ikke beskattes eller kun beskattes lempe-

ligt. Disse forhold gælder imidlertid for langt flere aktiver end ejerboliger. Derfor skal her alene behandles det ejerboligtilskud, der fremkommer som følge af, at lejeværdien af egen bolig fastsættes til et beløb, der ligger under boligernes udlejningsværdi.

Ejerboligsubsidiet kan således defineres som den forøgelse i husstandens nettoboligudgifter, der ville fremkomme, hvis lejeværdiprocenten ved indkomstopgørelsen blev fastsat til den »sande« markedsbestemte lejeværdi, og det samtidig var muligt at fratrække de faktisk afholdte udgifter til reparation og vedligeholdelse af boligen.

Formelt kan dette subsidium opskrives således, jfr. A & B, p. 125:

$$SUB_{eb} = (V(c.KF.KL) - (VDL + ES + R)) MS' - ((V.KP.L) - (SF + ES + R)) MS''$$

hvor SUB_{eb} angiver ejerboligsubsidiet, V den nominelle ejendomsværdi, c handelspris/nominal ejendomsværdi, KF en kontantprisprocent, KL den »sande« lejeværdiprocent, L den faktiske lejeværdiprocent, KP en ejendomsværdikorrektionsprocent,⁷⁾ VDL faktiske reparations- og vedligeholdelsesudgifter, SF standardfradrag, ES ejendomsskatter, R renteudgift, mens endelig MS' og MS'' angiver marginalsattesatser.

Ud fra ovenstående formel er det umiddelbart muligt at beregne ejerboligsubsidier, idet størrelserne V , ES , R og VDL er belyst i det anvendte datamateriale; L , SF og KP er politisk fastsatte størrelser; c , KF og KL kan - jfr. A & B - skønnes på grundlag af andre kilder, mens endelig MS' og MS'' kan beregnes på grundlag af det anvendte datamateriale.

Til ejerboligsubsidier, der er beregnet efter ovenstående formel, er der to ting at bemærke: For det første er der tale om en partiel beregningsmetode. Metoden indebærer, at nettoboligudgifterne i en situati-

on uden ejerboligsubsidier beregnes ved anvendelse af den »sande« lejeværdiprocent (for 1976: 7% af boligens kontantværdi). Denne »sande« lejeværdiprocent er imidlertid beregnet på grundlag af de aktuelle kontantpriser, den aktuelle skatelovgivning samt den aktuelle efterspørgsel efter boligydelse. Beregningsmetoden bygger derfor på en implicit antagelse om, at den aktuelle efterspørgsel efter boligydelse opretholdes i en situation, hvor der ikke ydes subsidier til ejerbolighusstandenes boligforbrug.

For det andet skal det påpeges, at de indirekte ejerboligsubsidier kan være overvæltet i ejerboligpriserne.⁸⁾ Ved en vurdering af de nuværende ejerbolighusstandes »nettofordel« af de indirekte subsidier er det derfor nødvendigt at tage hensyn til, at husstandene i realiteten selv har betalt for en del af subsidierne derved, at der er sket en delvis overvæltning af subsidierne i de priser, som husstandene har betalt for boligerne.

Behovet for at tage hensyn hertil forstærkes af, at det må forventes, at overvæltningen af de aktuelle ejerboligsubsidier i den pris, der er betalt for ejerboligerne, ikke er den samme for alle husstande: Den pris, som husstande, der har erhvervet deres boliger på et tidligt tidspunkt, har betalt for boligerne, kan således antages enten slet ikke eller kun i ringe grad at være påvirket af de ejerboligsubsidier, der blev ydet i 1976. Derimod har en

husstand, der har erhvervet en ejerbolig i for eksempel 70'erne i højere grad betalt for sit subsidium derved, at de forventede subsidier delvis har været overvæltet i den pris, som husstanden har betalt for boligen.

4.2. Beregningsresultater for husstande grupperet efter bruttoindkomster

De af A & B beregnede ejerboligsubsidier er anført i nedenstående tabel 3.

Tabellen viser, at husstande med bruttoindkomster under 50.000 kr. gennemsnitligt fik et subsidium på 3.600 kr., mens husstande med bruttoindkomster over 150.000 kr. gennemsnitligt fik et subsidium på 12.530 kr. Alle ejerbolighusstande fik gennemsnitligt et subsidium på 7.110 kr.

De af A & B beregnede ejerboligsubsidier er imidlertid for høje: Tabel XII. 5 p. 210 i A & B synes at vise, at der for alle husstande med bruttoindkomster op til 50.000 kr. er anvendt en marginalsattesats på 41,2% uden hensyntagen til husstandenes fradrag; at der for husstande med bruttoindkomster mellem 50.000 kr. og 100.000 kr. er anvendt en marginalsattesats på 55,6%, og endelig at der for alle husstande med bruttoindkomster over 100.000 kr. er anvendt marginalsattesatser på 66,4%.⁹⁾

På grundlag af det anvendte datamateriale er det muligt at beregne marginal-

Tabel 3. Ejerboligsubsidiet fordelt efter husstandenes bruttoindkomster. 1976.

	Husstandsbruttoindkomst				Alle
	kr. 0-49.999	kr. 50.000-99.999	kr. 100.000-149.999	kr. 150.000 og derover	
	- Kroner -				
Gennemsnitligt ejerboligsubsidium	3.600	5.120	6.840	12.530	7.110

Kilde: A & B, tabel X.8, p. 140.

skatteprocenter, der korresponderer til hovedpersonernes bruttoindkomst korri-
geret for det almindelige 3.000 kr.'s fra-
drag, evt. lønmodtagerfradrag, evt. stan-
dardvedligeholdelsesfradrag (hvis bolig er
eget hus), renteudgifter, evt. ejendoms-
skatter samt evt. lejeværdi af egen bolig.

Anvendes de således beregnede margi-
nalskatteprocenter ved beregningen af
ejerboligsubsidier, fremkommer følgende
resultater:

Ved sammenligning af tabellerne 3 og 4
fremgår det, at de af A & B beregnede
ejerboligsubsidier for bruttoindkomst-
grupperne op til 49.999 kr. og over
150.000 kr. ligger væsentligt over de her
beregnete subsidier. Dette kan henføres
til det forhold, at A & B som nævnt oven-
for overvurderer husstandenes marginal-
skattesatser. For bruttoindkomstgruppen
100.000-149.999 kr. udviser den her fore-
tagne beregning et lidt højere subsidium
end A & B's beregning. Dette skyldes for-
mentlig, at A & B fejlagtigt har anvendt
en positiv ejendomsværdikorrektionspro-
cent for samtlige husstande, jfr. i øvrigt
punkt 4.1 ovenfor.

Ovenfor i punkt 4.1. blev der argumen-
teret for, at ejerboligsubsidierne ikke
nødvendigtvis fuldt ud repræsenterer et
egentligt subsidium, idet ejerboligsubsi-
-

erne kan være kapitaliserede, således at
husstandene i realiteten selv delvis har be-
talt for de opnåede subsidier. Af tabel 4
fremgår det, at husstandenes gennemsnit-
lige boliganciennitet er faldende med sti-
gende bruttoindkomst. Og da det netop er
husstandene med de højeste bruttoind-
komster, der gennemsnitligt modtager de
største ejerboligsubsidier, synes det rime-
ligt at konkludere, at der med de her be-
regnede ejerboligsubsidier formentlig sker
en overvurdering af det »sande« subsidium,
som husstandene med de højeste
bruttoindkomster får. Disse husstande
har formentlig i højere grad end husstan-
dene med de laveste bruttoindkomster
selv betalt for subsidierne, idet det må an-
tages, at subsidierne i nogen udstrækning
har været forventede og dermed delvis
overvæltet i de priser, husstandene har
betalt for boligerne.

Til denne konklusion må det dog be-
mærkes, at det i stedet for at anvende den
gennemsnitlige boliganciennitet for hus-
standene i de enkelte indkomstintervaller,
principielt ville have været mere korrekt
at beregne det gennemsnitlige antal år,
disse husstande har ejet en ejerbolig. Pro-
blemet ved det her anvendte boligancien-
nitetsbegreb er, at en del af de husstande,
der kun har ejet deres bolig i få år, måske

Tabel 4. Ejerboligsubsidiet fordelt efter husstandenes bruttoindkomster. 1976.

	Husstandsbruttoindkomst				Alle
	kr. 0- 49.999	kr. 50.000- 99.999	kr. 100.000- 149.999	kr. 150.000- og derover	
	- Kroner -				
Ejerbolig- subsidium	2.190 (2.880)	5.020 (3.480)	7.540 (4.690)	10.690 (6.400)	6.140 (5.350)
Bolig- anciennitet ¹⁾ (år)	18.7 (11.6)	13.1 (11.3)	9.3 (9.1)	9.8 (8.6)	12.8 (11.0)

Anm.: Tal i parentes angiver spredningen på middelværdien umiddelbart oven over.

Note: 1) Ved en ejerbolighusstands boliganciennitet forstås det antal år, husstanden har ejet den ejerbolig, som den aktuelt bor i.

tidligere har ejet andre ejerboliger og solgt disse til priser, hvori der har været inkluderet kapitalgevinster i form af kapitaliserede forventede subsidier. Det er imidlertid ikke på grundlag af det anvendte datamateriale muligt at beregne, hvor længe de enkelte ejerbolighusstande har været ejer af en bolig.

4.3. Beregningsresultater for husstande grupperet efter deflaterede potentielle disponible indkomster

De beregnede ejerboligsubsidier for husstande inden for de enkelte velfærdsintervaller er vist i nedenstående tabel 5, hvor der endvidere er anført den gennemsnitlige boliganciennitet for husstandene i de enkelte intervaller.

Sammenlignes de her beregnede gennemsnitlige ejerboligsubsidier med de subsidier, der blev beregnet for husstandsgrupper, der var grupperet efter bruttoindkomster, er det bemærkelsesværdigt, at subsidierne er væsentligt lavere for de bedst stillede husstande (husstande i øverste bruttoindkomst-/velfærdsinterval). For de dårligst stillede husstande er det gennemsnitlige subsidium derimod væsentligt højere end ved den første beregning.

Det bemærkes, at det ved denne beregning ikke er muligt at argumentere for, at én eller nogle af de betragtede grupper i højere grad end de øvrige grupper selv har betalt for de opnåede subsidier derved, at der er sket en delvis overvæltning af disse i de priser, der er betalt for ejerboligerne. Af tabel 5 fremgår det nemlig, at den gennemsnitlige boliganciennitet er tilnærmelsesvis konstant for alle husstandsgrupper.

Konklusion

Der er i denne artikel argumenteret for, at husstandsbruttoindkomster må korrigeres for en række forskellige forhold, før de giver den bedst mulige belysning af de relative velfærdsniveauer, som husstandene befinder sig på. Endvidere er der redegjort for, hvilke muligheder der er for i praksis at foretage de diskuteret korrektioner af husstandsbruttoindkomster, og der er præsenteret empirisk beregnede udtryk for de enkelte husstandes velfærdsniveauer. En sammenligning af husstandenes bruttoindkomster og de beregnede velfærdsmaal indikerer, at husstandenes bruttoindkomster giver et misvisende billede af husstandenes relative velfærdsniveauer.

Dernæst er en af Lavindkomstkommis-

Tabel 5. Ejerboligsubsidier og boliganciennitet. 1976.

	Velfærdsinterval				Alle
	kr. 0-49.999	kr. 50.000-99.999	kr. 100.000-149.999	kr. 150.000 og derover	
	- Kroner -				
Ejerboligsubsidier	3.310 (3.430)	5.000 (3.860)	7.780 (4.980)	8.090 (7.600)	6.140 (5.350)
Boliganciennitet	13.8 (12.2)	12.0 (10.8)	11.6 (10.1)	15.4 (11.2)	12.8 (11.0)

Anm.: Husstandene er grupperet på grundlag af deflaterede potentielle disponible indkomster, der er normaliseret således, at middelværdien af samtlige ejerbolighusstandes deflaterede potentielle disponible indkomster svarer til middelværdien af samtlige ejerbolighusstandes bruttoindkomster.

sionen offentliggjort analyse af fordelingen af ejerboligsubsidier diskuteret. Det er herunder påvist, at den pågældende undersøgelse ville have udvist et resultat, der adskiller sig markant fra det faktiske resultat, hvis husstandene var blevet grupperet efter de her beregnede velfærdsmaal i stedet for på grundlag af de mere eller mindre tilfældigt valgte husstandsbruttoindkomster.

Det her gjorde forsøg på at konstruere et husstandsvelfærdsmaal er imidlertid ikke kun af interesse i forbindelse med fordelingspolitiske analyser. Også set i relation til for eksempel en række socialpolitiske og skattepolitiske problemstillinger forekommer det gjorde forsøg på at konstruere et husstandsvelfærdsmaal at være af væsentlig interesse.

Den anvendte beregningsmetode må dog præciseres og efterprøves yderligere, ligesom det synes nødvendigt at inddrage forbrug af offentlige goder og serviceydelser i de beregnede velfærdsudtryk, før det i praksis eventuelt vil være muligt at anvende de beregnede velfærdsmaal i for eksempel policy-sammenhæng.

Noter:

1. Problemerne med at opgøre og belyse fordelingen af den materielle velfærd over livsforløbet behandles ikke i denne artikel. Den velfærdsfordeling, der diskuteres, er således den momentale materielle velfærdsfordeling.
2. Omfatter erhvervsindkomst, rente- og udbytteindtægter og overførsler fra det offentlige og fra private husstande, f.eks. pensions- og bistandsydelser, gaver m.m.
3. Af forhold, der har betydning for den materielle velfærd, men som ikke behandles i denne artikel, kan nævnes forbrug af »frynsegoder« og husstandenes beholdninger af langvarige forbrugsgoder.
4. Det bemærkes, at en husstands forbrug af offentlige serviceydelser typisk har en række positive externalitetseffekter på andre husstandes velfærd. Det synes dog ikke - hverken teoretisk eller i praksis - at være muligt at værdisætte disse externalitetseffekter.
5. Ejendomsskatter, renovation, varme, el, gas, reparation og vedligeholdelse m.m.
6. Hans Skifter Andersen og Jens Bonke: Boligsektorens fordelingsmæssige virkninger. II: Subsidier og kapitalgevinster. Arbejdsnotat nr. 10 fra Lavindkomstkommissionen, 1980.
7. Hvis den skattepligtige (for et ægtepar manden), var fyldt 67 år inden udgangen af 1976, skulle der ved opgørelsen af lejeværdien ikke foretages nogen korrektion af ejendomsværdien, dvs. for sådanne husstande antager KP værdien én.
8. Idet der i mange tilfælde har været et uelastisk udbud af byggemodnet jord og arbejdskraft m.v. til byggesektoren. Ligeledes er udbuddet af byggegrunde i allerede bebyggede områder med særlige beliggenhedskarakteristika m.v. fuldstændig uelastisk.
9. Dog virker det forhold, at nogle ydelser aftrappes ved stigende indkomst i modsat retning. En sådan aftrapning foretages for f.eks. børnetilskud, ungdomsydelse og boligsikring.

Referencer:

- Andersen, H.S. & J. Bonke (1980): Boligsektorens fordelingsmæssige virkninger. II: Subsidier og kapitalgevinster. *Arbejdsnotat nr. 10* fra Lavindkomstkommissionen.
- Andersen, P. & E. Rye (1979): Husstandssammensætningens betydning for forbrugsstruktur og levestandard - en teoretisk og empirisk analyse. *Memo 1979-2*, Økonomisk Institut, Aarhus Universitet.
- Brown, A. & A. Deaton (1972): Surveys in Applied Economics: Models of Consumer Behaviour. *The Economic Journal*, pp. 1145-1235.
- Deaton, A. & J. Muellbauer (1980): *Economics and Consumer Behaviour*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Gaag, J. v. d. & E. Smolensky (1982): Income, Con-

sumption, True Household Equivalence Scales and Characteristics of the Poor in the United States. *Review of Income and Wealth*, pp. 17-28.

Gronau, R. (1973): The Intrafamily Allocation of Time: The Value of the Housewives' Time. *American Economic Review*, pp. 634-651.

Gronau, R. (1977): Leisure, Home Production and Work - the Theory of the Allocation of Time Revisited. *Journal of Political Economy*, pp. 1099-1123.

Gronau, R. (1980): Home Production - A Forgotten Industry. *Review of Economics and Statistics*, pp. 408-416.

Lazear, E. P. & R. T. Michael (1980.a): Real Income Equivalence Among One-Earner and Two-earner Families. *American Economic Review*, pp. 203-208.

Lazear, E. P. & R. T. Michael (1980.b): Family Size and the Distribution of Real Per Capita Income. *American Economic Review*, pp. 91-108.

Lavindkomstkommissionen (1979): *Udviklingen i den personlige indkomstfordeling for erhvervsaktive 1970-1976*. Delrapport nr. 1.

Pollak, R. A. & M. L. Wachter (1975): The Relevance of the Household Production Function and its Implications for the Allocation of Time. *Journal of Political Economy*, pp. 255-277.

Pollak, R. A. & T. J. Wales (1979): Welfare Comparisons and Equivalence Scales. *The American Economic Review. Papers and Proceedings*, pp. 216-221.

Rohde, L. & J. Søndergaard (1981): Boligsektorens fordelingsmæssige virkninger - nogle bemærkninger til Arbejdsnotat 10 fra Lavindkomstkommissionen. *Juristen og Økonomen*, nr. 4, pp. 91-102.

Søndergaard, J. (1978): Direkte og indirekte tilskud til boligforbruget. *SBI-rapport 107*. Statens Byggeforskningsinstitut 1978.

Sørensen, H. (1982): En analyse af boligomkostninger og boligsubsidier for husstande på forskellige indkomst- og velfærdsniveauer. *Semesteroptag ved Økonomisk Institut, Aarhus Universitet*. Stencileret.

*Artiklen udgør en del af et igangværende projekt om husstandsindkomstfordelinger. Projektet finansieres af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. En tak skal rettes til lektor Jørgen Søndergaard for kommentarer til manuskriptet. Ansvar for eventuelle tilbageværende fejl og uklarheder påhviler alene forfatteren.